

דף סד.

עין משפט א.

ח"מ סימן רלב פ"ב

עין בסעיף הקודם

עין משפט ב.

ח"מ סימן שנה פ"א

א. הגונב חפץ מבית חבירו והחזירו למקומו אבל לא ידעו הבעלים שהחזירו למקומו, אם ידעו הבעלים מקודם שנגנב מהם א"פ שהחזירו הגנב לא נפטר והוא באחריותו עד שידעו הבעלים שהוחזר כגון שימנה הנגנב חפציו וימצא אותם שלמים ולא חסרים, ואחרי שמנאם נפטר הגנב א"פ שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו.

ח"מ סימן שסו פ"ב

ב. הרועים והגבאים והמוכסין תשובתן קשה מפני שגזלו את הרבים ואינם יודעים למי יחזירו וע"כ יעשו בו צורכי רבים כגון בורות שיחין ומערות.

הגה: גזלן שהחזיר צריך להחזירה מדעת הבעלים, שרק בגנבה אמרו א"צ דעת הבעלים כיון שגם בגניבה לא ידעו מכך ועיין בסי' שנ"ה.

עין משפט ג.

יו"ד סימן קעג פ"ט

ג. ההולך לחלוב עזיו או לגזוז רחליו או לרדות כוורתו, ואמר לחבירו מה שעזי חולבות או רחלי גוזזות מכור לך, ובשביל שמקדים לו

ר. פלוגתא דאמוראי במשנה דבגונב טלה בב"ק קי"ח ע"א ופסק הרי"ף כר"י בדבר שאינו בעל חי.

וכל זמן שלא ידעו הבעלים מחזרתו לא הוי השבה מעליא, כיון שידעו הבעלים שנגנב נתיאשו מלשומרו עוד, ואף שהחזירו הרי לא ידעו הבעלים מזה כדי שישמרוהו. ס"ק א'.

ש. ברייתא שם בב"ק צ"ד ע"ב.

ת. שאז גם הנגזל יהנה מהדברים שנעשו מדמי הגזילה. ס"ק ה'.

א. כך פירש בסמ"ע דברי הרמ"א.

המעות קובע לו למדה כו"כ בזול אסור^ב, אבל אם אמר לו בין רב או מעט מכור לך בכו"כ מותר, שהוא קרוב להפסד כמו לשכר.

עין משפט ד. יו"ד סימן קעג סעיף ח

ה. יב. המקדים לבעל השדה כסף דמי עשר דלועים מסויימים שיתנם לו כשיהיו גדולים, אע"פ שהינם קטנים וקבעו בזוז כל אחד מותר^ג, הואיל וממילא גדלים וגם גדלו קצת.

עין משפט ה. יו"ד סימן קעג סעיף יג

יג. יח. מותר להקדים כסף על היין בשעת הבציר על מנת שיתן לו יין טוב בניסן^ד. וכן מותר להקדים מעות על חבית ידועה של יין^ה, ולהתנות עם המוכר שאם יוזל או יתייקר עד זמן מכירת היין יהיה ברשות הלוקח ואם יחמיץ יהיה ברשות המוכר^ו, אבל אם אין הלוקח מקבל עליו אחריות הזול, אסור^ז אפי' משך אותו לרשותו.

ב. ולא דמי לדלועין בסעיף ח', דכאן מה שגדל אח"כ אינו גדל מכת מה שהוא בבהמה בשעת המכר כי גם אם ניקח הכל הגיזה או החלב או הדבש יבא אחר במקומו, מגמ' שם.

ג. מימרא דרב וכלישנא בתרא בדף ס"ד ע"א, ודוקא שנותן לו אותם דלועין שפסקו עליהן, אבל אם נותן לו דלועים אחרות אסור, כ"כ בד"מ. ש"ך ס"ק כ'.

ד. ופירש רש"י שם בדף ע"ג ע"ב דהיינו בלא יצא השער ויש לו, ולא דמי לסי' קע"ה ביש לו חטין, לפי שהיין רגיל להחמיץ ושמא כולו החמיץ ואפ"ה כאן מותר מטעם שהיין המקולקל לא לקח ממנו וזה שהחמיץ מעיקרא כבר קילקולו בתוכו אלא שאינו ניכר. ש"ך ס"ק כ"ג.

ה. מימרא דאביי שם בדף ס"ד ע"א, ולא חושבין רבית מה שהמוכר מקבל עליו אחריות שיהיה יין טוב, אבל אם המוכר מקבל עליו ג"כ אחריות של יוקר וזול אסור, ודלא כהדרישה. ש"ך ס"ק כ"ד.

ו. ואין חילוק בין מושכו לרשותו או ברשות המוכר. טור.

ז. דהוי קרוב לשכר ורחוק מהפסד ואסור. ט"ז ס"ק י"ט.

דף סד :

עין משפט א. יו"ד סימן קפו סעיף א

א. המלוה את חבירו לא יעשה מלאכה בעבדו אפי' הוא בטל^ה, ולא ידור בחצירו בחנם ולא ישכור ממנו בפחות אפי' בחצר שאינה עומדת להשכרה והאיש אינו עשוי לשכור^ט.

ב. עבר ודר בו כבר, כיון שהחצר לא עומדת להשכרה אין צריך לתת לו אפי' לצאת ידי שמים^י, ואפי' הוא עשוי לשכור. ולהרמב"ם^כ אפי' אם הוא אדם שלא עשוי לשכור^ל הוי אבק רבית וצריך להחזיר אם בא לצאת ידי שמים.

הגה: ובחצר שעשויה להשכרה הוי אבק רבית.

עין משפט ב. חו"מ סימן שסג סעיף ו

ז. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו משאמר לו צא ולא יצא חייב ליתן

ה. מב"מ דף ס"ה ע"א. ולא ידור בחצירו שם במשנה דף ס"ד ע"ב, ודוקא דברים של פרהסיא אסור אבל להשאילו כליו או בהמתו והדומה מותר אם היה משאילו בלא"ה, כיון שעושה אותו מדעת הלוה.

וכתב הרא"ש שיש מפרשים דאם היו אוהבים זה את זה כל כך שהיו משאילים זה את זה חצר לפני ההלוואה הרי זה מותר אם צריכים גם אחרי ההלוואה, ואינו אסור רק בסתם בני אדם, ורש"ל כתב דאסור בדבר של פרהסיא. ואם אדם לוח מחבירו אינו רשאי לכבד המלוה במצוה כגון לקרותו לס"ת או לקנות לו גלילה או פתיחה, אפי' שידוע בעצמו שבלאו הכי היה מכבדו, אם לא שידוע לכל שלא מחמת ההלוואה עושה זה. ש"ך ס"ק א'.

ט. מימרא דרב יוסף בר מניומי אמר ר"נ שם וכלישנא קמא.

י. טור בשם הרמב"ן והרא"ש, וכך פי' בדעת הר"ף. וכן דעת תלמידי הרשב"א.

כ. בפ"ו מהלכות מלוה.

ל. וגם החצר לא עשויה לשכור אפי' הוי אבק רבית.

וכתב הב"י אע"ג דאבק רבית היא ואינו יוצא בדיינים מ"מ חייב להעלות לו שכר אם עומדת להשכרה, ואפי' בסתמא חייב להעלות לו שכר דחיסר אותו ממון, ומשום שיש בזה איסור א"ר לא הורע כוחו, ואפי' ידע בעל החצר שדר בו ושתק לא משמע שידור בו בחנם, וכן אם כשהלוהו אמר לו דור בחצרי צריך להעלות לו שכר, אבל אם אחר שהלוהו אמר לו דור בחצרי "בחנם" ולא הזכיר לו בשכר בהלוואתו בכה"ג דקיימא לאגרא לא הוי אלא אבק רבית כיון שלא קצץ עמו אם דר פטור מלהעלות לו שכר, עכ"ל. ועיין בש"ך בס"ק ה' מש"כ עליו.

לו כל שכרו ^מ, ואם לא אמר לו צא ^נ, אם אותה חצר אינה עומדת להשכרה אינו צריך להעלות לו שכר, אע"פ שדרך זה הדר לשכור לו מקום לדור בו, מטעם שזה נהנה וזה לא חסר.

הגה: ובחצר שאינה עשויה לשכירות דבלי שאמר לו צא פטור, אע"פ שהוציא את בעה"ב בעל כורחו מן הבית ^ס והוא נכנס לגור בו פטור. ואפי' היה רגיל להשכיר חצר זו, ורק עכשיו לא עשוי להשכרה פטור, שהולכים אחר אותה שעה שנכנס אליה ^ע.

הגה: בחצר שלא עשויה להשכרה דפטור מצד זה נהנה וזה לא חסר היינו שכבר עבר ודר בו, אבל לא יכול לכופו בעה"ב לכתחילה לתת לו לדור בו, אע"פ דכופין על מידת סדום, מכיון שכאן אם בעל הבית ירצה ליהנות ולהשכירה יכול ^פ ואין כופין לתת אותה בחנם.

ג. ח. חצר העשויה להשכרה אע"פ שאין דרך זה לשכור צריך להעלות לו שכר ^צ שהרי חסרו ממון.

הגה: מיהו אם לא היה דר בו אלא שגזלו מבעה"ב ומחזיקו ריק פטור מלשלם השכירות ^ק.

מ. ואפי' בחצר שלא עשויה להשכרה, וגברא דלא עביד למיגר, מכיון שגילה דעתו דלא ניחא לו בו, אין אומרים בכה"ג כופין על מדת סדום. כ"כ בסמ"ע ס"ק י"ד. וכתב הב"י דפשוט הוא, וכן כתב רי"ו בנתיב י"ב ח"א בשם הר"ר יונה.

נ. לשון הרמב"ם בפ"ג מגזילה הלכה ט' ממסקנת הגמ' בב"ק כ' ע"ב וכ"א ע"א.

ס. ממדרכי בפי' כיצד הרגל וביאר שם שאין זה אלא גרמא בעלמא, ואם הוצרך בעה"ב להשכיר לעצמו דירה אחרת, נראה דאף שאין דרך הדר בו כעת לשכור חייב לשלם דהרי חיסרו והזיקו. באר הגולה אות ג'.

ע. מנ"י שם בב"ק כ' ע"ב.

פ. ומשמע דבמקום דלא יכול להרווח גם אם ירצה כופין אותו לכתחילה לתת לזה שבא לגור, משום דכופין על מידת סדום, כך דייק הפעמוני זהב. הגם שבפ"ת בסי' ק"ע ס"ק א' וס"ק ג' הביא פלוגתא בזה ע"ש.

צ. כתב ה"ה הוא מדברי הרי"ף ולזה הסכים הרא"ש.

ואם יצא מן הבית ושתק זמן מה ולא תבעו בשכירות אינו חייב דהוי מחילה, אם לא שלא ידע בעה"ב היכן הוא. כ"כ בפעמוני זהב.

ק. טור בשם הרא"ש ודלא כהרמ"ה.

הגה: סתם בתים בזמן הזה עומדים להשכרה ואע"פ שלא השכירו עדיין מעולם ר.

עין משפט ג. יו"ד סימן קפו פני"א

א. המלוה את חבירו לא יעשה מלאכה בעבדו אפי' הוא בטל ש, ולא ידור בחצירו בחנם ולא ישכור ממנו בפחות אפי' בחצר שאינה עומדת להשכרה והאיש אינו עשוי לשכור ת.

א. ב. עבר ודר בו כבר, כיון שהחצר לא עומדת להשכרה אין צריך לתת לו אפי' לצאת ידי שמים א, ואפי' הוא עשוי לשכור. ולהרמב"ם ב אפי' אם הוא אדם שלא עשוי לשכור ג. הוי אבק רבית וצריך להחזיר אם בא לצאת ידי שמים.

הגה: ובחצר שעשויה להשכרה הוי אבק רבית.

ר. ממדכי בפ' כיצד הרגל שם, ועיין בת"ה סי' שי"ז.

ש. מב"מ דף ס"ה ע"א. ולא ידור בחצירו שם במשנה דף ס"ד ע"ב, ודוקא דברים של פרהסיא אסור אבל להשאילו כליו או בהמתו והדומה מותר אם היה משאילו בלא"ה, כיון שעושה אותו מדעת הלוה.

וכתב הרא"ש שיש מפרשים דאם היו אוהבים זה את זה כל כך שהיו משאילים זה את זה חצר לפני ההלוואה הרי זה מותר אם צריכים גם אחרי ההלוואה, ואינו אסור רק בסתם בני אדם, ורש"ל כתב דאסור בדבר של פרהסיא. ואם אדם לוח מחבירו אינו רשאי לכבד המלוה במצוה כגון לקרותו לס"ת או לקנות לו גלילה או פתיחה, אפי' שידוע בעצמו שבלאו הכי היה מכבדו, אם לא שידוע לכל שלא מחמת ההלוואה עושה זה. ש"ך ס"ק א'.

ת. מימרא דרב יוסף בר מניומי אמר ר"נ שם וכלישנא קמא.

א. טור בשם הרמב"ן והרא"ש, וכך פי' בדעת הרי"ף. וכן דעת תלמידי הרשב"א.

ב. בפ"ו מהלכות מלוה.

ג. וגם החצר לא עשויה לשכור אפי' הוי אבק רבית.

וכתב הב"י אע"ג דאבק רבית היא ואינו יוצא בדיינים מ"מ חייב להעלות לו שכר אם עומדת להשכרה, ואפי' בסתמא חייב להעלות לו שכר דחיסר אותו ממון, ומשום שיש בזה איסור א"ר לא הורע כוחו, ואפי' ידע בעל החצר שדר בו ושתק לא משמע שידור בו בחנם, וכן אם כשהלוהו אמר לו דור בחצרי צריך להעלות לו שכר, אבל אם אחר שהלוהו אמר לו דור בחצרי "בחנם" ולא הזכיר לו בשכר בהלוואתו בכה"ג דקיימא לאגרא לא הוי אלא אבק רבית כיון שלא קצץ עמו אם דר פטור מלהעלות לו שכר, עכ"ל. ועיין בש"ך בס"ק ה' מש"כ עליו.

עין משפט ד.

הו"מ סימן שמג סעיף ד

ה. התוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה ולא בטלו ממלאכה אחרת פטור ד שנוח לו לאדם שלא ילמד עבדו דרכי בטלה, אבל אם בטלו ממלאכה אחרת משלם לו כפועל ה.

ד. שם בב"ק צ"ו מרב דניאל בר קטינא, וכתב הש"ך בס"ק ח' דמוכח מסעיף זה ומסעיף שאחרי זה דמטלטלין דנגזלין, אם גזלן ועשה בהם מלאכה ולא פחתן אפי' עומדים להשכרה פטור, כיון שגזלן הרי הם ברשות הגזלן עומדים ובשלו הוא עושה, וכן משמע מסי' שע"א סעיף ב' בהג"ה שם.

וכתב בפעמוני זהב שדיוקו של הש"ך הוא ממה שנקט כאן התוקף בעבדו דבביטלו ממלאכתו חייב משום דעבד הרי הוא כקרקע ולא נקט דבריו בבהמה וכלים, ומסעיף אח"כ התוקף בספינתו שזה מטלטלין כתב דנותן לו הפחת אם ירד בתורת גזל ולא הזכיר השכר אפי' עשוי לאגרא. ועיין בש"ך בסי' שע"א ס"ק ד'.

ה. כך מסיקה הגמ' שם מטעם דעבד כמקרקעי דמי וברשות דמריה קאי וע"כ משלם לו כפועל. וכתב בסמ"ע ס"ק י"א אף להרי"ף דס"ל דעבד דינו כמטלטלים, כאן שלא נטלו לשם גזל אלא לעשות מלאכתו מודה דצריך לשלם לו דמי בטלתו.